

cuadraturista - taliansky termín pre *scénografa*

cuba - japonský *štít* eliptického alebo pravouhlého tvaru so zaoblenými stranami, zo železa, ocele alebo špeciálnych zliatin, *patinovaný*, zdobený rezaním, rytím, *tauziou* (*zlato, striebro*)

cubiculum - lat. – „spáľňa“

-v *rímskej antike* tiež obývací izba, *komnata*

- *hrobová komora* v rímskych *katakombách*; vznikla rozšírením katakombových chodieb; pozri *hrob*

cuculla - chorálový *plášť*; pozri *ornát; cisteriáci*

cudzí, cudzinec, cudzina - Biedermann v súvislosti s heslom *klinec*: v strednej Európe sa na znak prítomnosti alebo návštevy cudzinca tradične pribíjali klince do veľkých stromov alebo do veľkých figúrok (pozri *idol*); pozri *Hebreji, Bousiris*

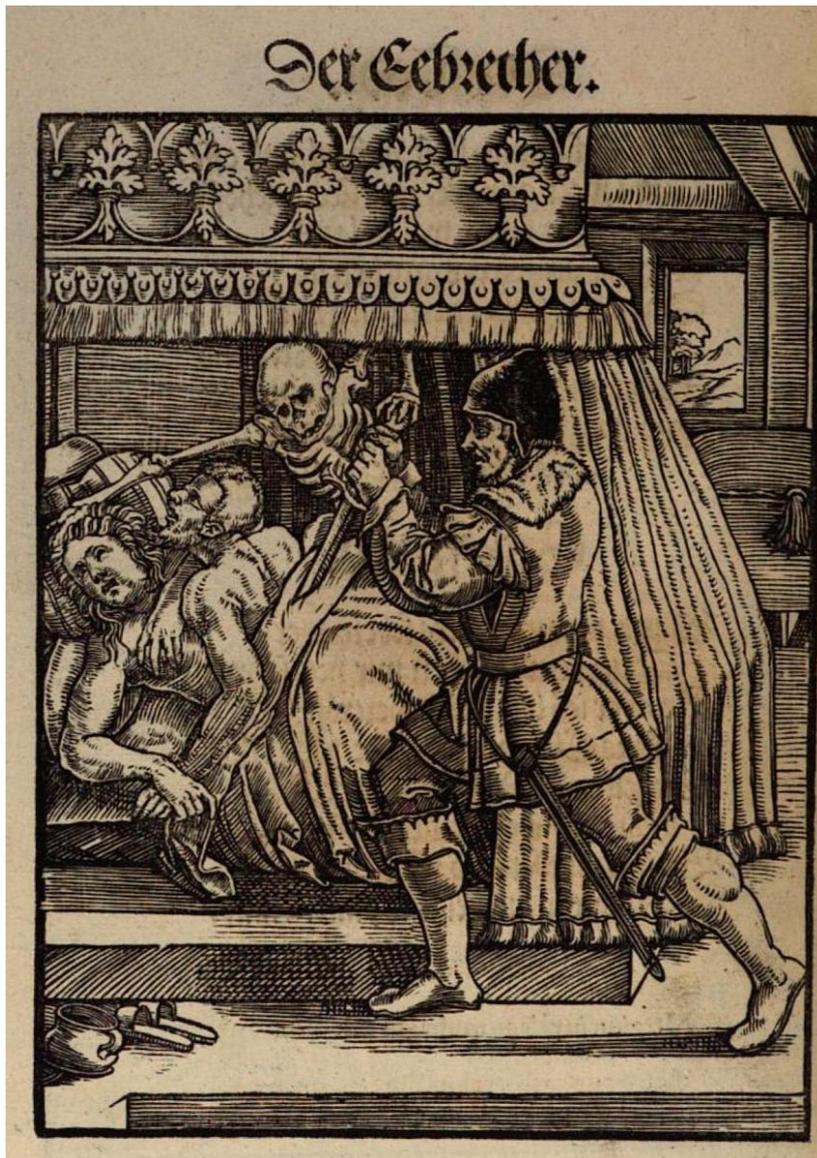
cudnosť - Eberhard v súvislosti s heslom *krv*: v Číne mohla byť krv použitá pri skúške cudnosti; na svoju obhajobu sa žena musí pichnúť do tváre a nechať kvapnúť krv do vody; tá sa nemieša, ale zostane ako *perla*; krv *panny* zostane červená, nikdy nesčernie; pozri *čistota; heréza/kacírstvo*

cudzoložstvo - Nový biblický slovník: cudzoložstvo a smilstvo predstavujú vzťahy, ktoré Písmo neuznáva, lebo ich neustanovil Boh; manželstvo sa považuje za prirodzený stav a v Starom zákone neexistuje výraz pre starého mládenca; Nový zákon pripúšťa, že pre zvláštne poslanie môže byť *celibát* kresťana Božou vôľou (*Matúš 19,10-12; 1List Pavla Korintánom 7,7-9*), bežnejšie je však manželstvo a rodinný život (*Ján 2,1-11; List Pavla Efezským 5,22-6,4; 1List Pavla Timotejovi 3,2; 4,3; 5,14*); vyprávania o Adamovi a Eve majú zdôrazniť monogamnosť; napriek tomu polygamia jestvuje už od čias Kainovho potomka Lámecha (*Genezis 4,19*) a Písmo ju nezakazuje; Boh nechal na človeku, aby zo skúsenosti poznal, že pôvodná monogamia bola najlepšia; príbehy o *Abrahámovi*, *Gedeonovi*, *Dávidovi* a *Šalamúnovi* ukazujú, ako monogamia vedie k hriechu mužov a žiarlivosti a intrigám žien; ťažko povedať, nakoľko sa polygamia u Židov praktikovala, ale z ekonomických dôvodov vyplýva, že sa zrejme vyskytovala skôr u zámožných ľudí; rímsky historik Josephus *Flavius* uvádza, že *Herodes Veľký* mal deväť žien súčasne; aj dnes sa polygamia vyskytuje medzi Židmi v islamských krajinách; nakoľko bolo dôležité, aby deti niesli ďalej rodinné meno, bezdetná žena mohla manželovi dovoliť, aby mal deti s jej otrokyňou (príbeh manželstva *Sáry* a *Abraháma* a slúžky *Hagar*); Izraelci sa mali ženiť so Židovkami; niekedy sa ženy kupovali ako hebrejské otrokyne (*Exodus 21,7-11*); všeobecne platilo, že pán domácnosti žil so všetkými svojimi otrokyňami; práva žien, najmä pokiaľ išlo o ich prepustenie, záviselo od toho, či bola prvá, druhá, alebo iba „vedľajšia žena“ pána domu (išlo o zvláštny status); muž si mohol vybrať ženu tiež z vojnových zajatkýň, ak nebola Palestínčankou (*Deuteronomium 20,14-18*; pozn. židovskú ženu nemohol vlastniť ako otrokyňu) a niektorí pisatelia tieto nepalestínske bývalé vojnové zajatkyne uznávajú ako normálne manželky, nie iba ako vedľajšie ženy; pokiaľ išlo o vedľajšie ženy mali nižšie postavenie ako manželky, ich deti mohli mať podiel na dedičtve otca, ale záviselo to iba od jeho dobrej vôle (*Genezis 25,6*); z historických prameňov sa zdá, že vedľajšia žena mohla slobodne opustiť svojho „manžela“ a že na ňom záležalo, či ju prehovorí na návrat domov (*Sudcovia 19,2-4*); Dávid aj Šalamún napodobňovali orientálnych monarchov a mali veľa manželiek aj vedľajších žien (*2 Samuleova 5,13; 1Kráľov 11,3; Pieseň Šalamúnova 6,8*); svadobné zvyky v Biblii sa sústreďujú na zasnuby a sobáš; na Blízkom východe sú zasnuby takmer rovnako záväzné ako samotný sobáš; v Písme sa snúbenka niekedy nazýva manželka a mala by dodržať sľub vernosti (*Genezis 19,21; Deuteronomium 22,23; Matúš 1,18-20*); analogicky zasnúbeného muža oslovovali manžel (*Joel 1,8; Matúš 1,19*); Biblia neobsahuje zákony pre zrušenie zasnúbenia, ale zákonník starobabylónskeho kráľa Chammurapiho (1792-1750 pr.Kr.) ustanovuje, že ak zruší snúbenec zasnúbenie, otec nevesty neodovzdá nevestin dar alebo budúci manžel zaplatí dvojnásobnú sumu daru; pravdepodobne jestvovali aj nejaké formálne vyhlásenia, ale forma ich zverejnenia závisela od ženicha (napr. Jozef, keď sa dozvedel o Máriinom tehotenstve a ešte nebol vyzromený anjelom o zázraku počatia, chcel zrušiť zasnuby čo najdiskrétnejšie (*Matúš 1,9*); partnerku mladého muža zvyčajne vyberali jeho rodičia, ktorí aj zariadili svatbu; niekedy si ženich vybral nevestu sám a rodičia to dojednali; zriedkakedy sa niekto ženíl proti vôli rodičov, ako to urobil Ezau (*Genezis 26,34*); niekedy sa dievčaťa pýtali, zda so sobášom súhlasí, ako v prípade Rebeky (*Genezis 24,58*); príležitostne hľadali rodičia ženicha pre svoju dcéru; výmena darov počas zasnub mala tri podoby; jednou bol dar ženicha rodine za zneuctené dievča, čiže akási náhrada za nevestu; tento dar sa potvrdzoval zmluvou a spojil dve rodiny dohromady, ale nekupovala sa ním nevesta ako otrok; druhou formou bolo veno; bol to dar od rodičov nevesty, mohlo ním byť zariadenie, územie, služobníctvo, zvieratá ap.; treťou formou bol dar ženicha neveste; dával jej zvyčajne klenoty a šaty; v súčasnosti sú na Blízkom východe príspevky každej rodiny pevne stanovené písomnou zasnubnou zmluvou; svadobná

ceremónia bola nevyhnutnou súčasťou verejného uznania sobáša; existoval celý súpis jednotlivých bodov obradu, hoci sa nie všetky splňovali; jedným z prvých boli patričné svadobné šaty nevesty, klenoty, zvláštny svadobný pás a závoj; ženicha mohla zdobiť čelenka; v kráľovských ale zrejme aj skromnejších sobášoch bývali družičky, v blízkosti ženicha bola skupina družbov, z ktorých ženichovi najbližší priateľ bol „správcom hostiny“ (*Svadba v Káne Galilejskej, Ján 2,8*); v podvečer svadobného dňa sa ženich a jeho priatelia vydali v sprievode do domu nevesty; tam sa mohla odbavovať svadobná hostina, ak si to niekedy vynútili okolnosti; (*Genesis 29,22; Sudcov 14*); možna však išlo o bežný zvyk, lebo podľa z podobenstva o desiatiach družičkách/pannách (*Panny múdre a panny nerozumné*), ktoré uvádza *Matúš (25,1-13)* sa dá vyrozumiť, že ženich išiel do domu nevesty na hostinu; dalo by sa skôr čakať, že ženich odprevadil nevestu do svojho domu, alebo skôr do domu svojich rodičov, hoci o tom je poznámka iba v *Žalmoch (45,15)* v súvislosti s kráľovskou svadbou a snád' v *Jánovi (2,9)*; sprievod sa uberal so spevom, hudbou a tancom (*Jeremiáš 7,34; 1Makabejských 9,39*) a keď nastala tma, svietilo sa lampami (*Matúš 25,7*); svadobná slávnosť sa zvyčajne konala v dome ženicha a to často v noci (*Matúš 22,13; 25,6*); zúčastnilo sa jej veľa príbuzných a priateľov, takže často sa mohli minúť zásoby vína (*Ján 2,3*); na priebeh slávnosti dozeral správca alebo priateľ ženicha; odmietnuť pozvanie na svadobnú slávnosť sa rovnalo urážke (*Matúš 22,11*); za zvláštnych okolností mohla slávnosť prebiehať v dome nevesty; slávnostné zhromaždenie Krista a jeho svätých v nebi sa obrazne nazýva *svadba Baránkova (Zjavenie 19,9)*; súčasťou svadobného obradu bolo zakrytie nevesty; v Starom zákone zakrýva muž ženu svojím plášťom, snád' na znamenie, že ju berie pod svoju ochranu (v beduinských zvykoch ženich prikrýva nevestu zvláštnym plášťom a prehlasuje: „od tejto chvíle ťa nesmie prikryť nikto iný než ja“, čo dáva gestu vlastnícky a nie ochranný význam); biblické odkazy naznačujú, že sa praktikoval druhý z týchto zvykov; svadobná hostina pokračovala požehnaním rodičov, sľubom vernosti a podpísaním svadobnej zmluvy, ktorú zostavoval ženichov otec; zvlášť sa pripravovala nevestina izba (hebr. huppá), pôvodne iba nebesá/baldachýn alebo stan (gréc. nymfón); výraz huppá sa dodnes medzi Židmi užíva a týka sa *baldachýnu*, pod ktorým ženich a nevesta počas obradu sedia alebo stoja; do nevestinej izby dcéru odprevadili jej rodičia (*Genesis 29,23; Tóbit 7,16; 8,1*); než sa manželia spolu milovali (židovský idiom „poznali“), oba sa pomodlili (*Tóbit 8,4*); ako dôkaz panenstva sa ukazovala krvou poškrvnená látka alebo košeľa (*Deuteronomium 22,13-21*); tento zvyk sa zachoval na niektorých miestach Blízkeho východu dodnes; svadobná slávnosť pokračovala celý týždeň (*Genesis 29,27*), niekedy až dva týždne, vyznačovali sa hudbou a žartami; jestvovali rôzne zákazy uzatvoriť manželstvo a ich podobný zoznam uvádza *Levitikus (20,17-21)* a *Deuteronomium (27,20-23)*; biblisti sa domnievajú, že platil zákaz zobrať si druhú ženu počas života prvej alebo po smrti svojej manželky oženiť sa s inou ženou; prikaz. ktorý sa týkal manželkinej sestry (levirátné manželstvo) môže v *Levitiku (18,18)* znamenať, že si nesmel zobrať sestru svojej manželky počas jej života, ale mohol sa s ňou oženiť, keď jeho manželka zomrela; dôležité miesto mal v uzatváraní manželstva levirátny zákon (z lat. levir. - „manželov brat“); keď ženatý muž zomrel bez detí, čakalo sa, že sa jeho brat oženi s manželkou zosnulého; deti z tohto manželstva sa počítali ako deti prvého manžela, čo malo veľký význam pri dedičstve po zosnulom (dedičstvo sa netýkalo dcér, iba synov); zvyk levirátného manželstva sa vyskytuje aj u iných národov ako u Židov; brat si nesmel zobrať bratovu manželku vtedy, ak ju pred svojou smrťou manžel prepustil alebo zostala opustená sama s deťmi počas jeho smrti (*Ján Krstiteľ káral Herodesa Antipasa za to, že sa oženil s manželkou svojho žijúceho brata Herodesa Filipa (Matúš 14,3)*); v Novom zákone použili *saduceji* levirátny zákon, aby predložili Ježišovi otázku, ako to bude pri všeobecnom *vzkriesení mŕtvych (Matúš 22,23)* v snahe zosmiešniť jeho učenie o zmŕtvychvstaní; Ježiš im odpovedá, že po vzkriesení už nebude manželstvo, lebo ľudstvo dosiahlo svoj cieľ; mojžišovský zákon pripúšťal rozvod pre „tvrdosť ľudských srdiec“; pri rozvode žena dostala rozlukový list a mohla sa znova vydať; dôvody rozluky (*Deuteronomium 24,1-4*) sú uvedené tak všeobecne, že neumožňujú presný výklad; naopak rozvod je zakázaný v dvoch situáciách: keď muž falošne obviní ženu z predmanželskej nevery a keď muž obcoval s dievčaťom a jej otec ho prinútil, aby si ju zobral (*Deuteronomium 22,28; Exodus 22,16*); naopak rozvod sa vyžadoval, ak si navrátilci z babylonského exilu vzali pohanské ženy (*Ezdráš 9-10*), alebo sa niektorí muži odlúčili od svojich židovských žien a zobrali si pohanky (*Malachiáš 2,10-16*); *Matúš (5,32; 19,3-12)*, *Marek (10,2-12)* a *Lukáš (16,18)* uvádzajú, že Ježiš považoval rozvod a nasledovný sobáš za cudzoložstvo, ale nehovorí, že človek nemôže rozdeliť to, čo Boh spojil; *Matúš* uvádza, že smilstvo je jediný dôvod, prečo manžel môže opustiť ženu; *Marek* a *Lukáš* také vymedzenie neuvádzajú; dôvod, prečo tento dodatok opomenuli, treba vidieť v tom, že žiadny Žid, Riman ani Grék nikdy nepochybovali, že k rozvodu môže dôjsť pre cudzoložstvo; Ježišove slová o cudzoložstve a smilstve niektorí vykladajú ako označenie predmanželskej nevery, ktorú manžel objaví po svadbe; iní sa domnievajú, že mal Ježiš na mysli vzťah uzatvorený v rámci zakázaných príbuzenských vzťahov; rímski katolíci

sa držia výkladu, že *Matúš (19,9)* Ježišove slová vysvetľuje ako povolenie rozluky ale nie nový sobáš; niektorí bádatelia spochybňovali autenticitosť *Mareka (10,12)*, lebo židovská žena nemohla bežne prepustiť svojho muža, ale mohla sa odvolať k súdu, ak s ňou manžel zle zaobchádzal, a ten muža prinútil, aby ženu prepustil z manželského zväzku; okrem toho, Ježiš snáď myslel na grécky a rímsky zákon, keď žena mohla prepustiť svojho muža ako Herodias, manželka Herodesa Filipa, a rozviedla so svojim prvým manželom; protestanti aj katolíci sú presvedčení, že v *Iliste Pavla Korinským (7,10-16)*, uvádza apoštol ďalší dôvod na rozvod; keď sa jeden z pohanských partnerov obráti na kresťanstvo a jeho pohanský partner trvá na rozchode, môže kresťan z manželstva odísť, ba dokonca uzavrieť nový zväzok (tzv. pavlovske privilegium); v súčasnom modernom chaose okolo manželstva, rozvodov a opätovných sobášov je nútená cirkev pri jednaní s kajúcnyimi a obrátenými členmi brať situáciu taká, aká je, a nové manželstvo neoznačuje za cudzoložstvo; pozri *žena hriešnica, kurtizána, prostitúcia; erotika/sex; Ježiš a cudzoložnica*

-ešte v stredovekej spoločnosti o živote svojich detí rozhodoval otec; v prípade cudzoložnej dcéry mal právo ju zabiť; jej milenca potom zabil manžel cudzoložnice

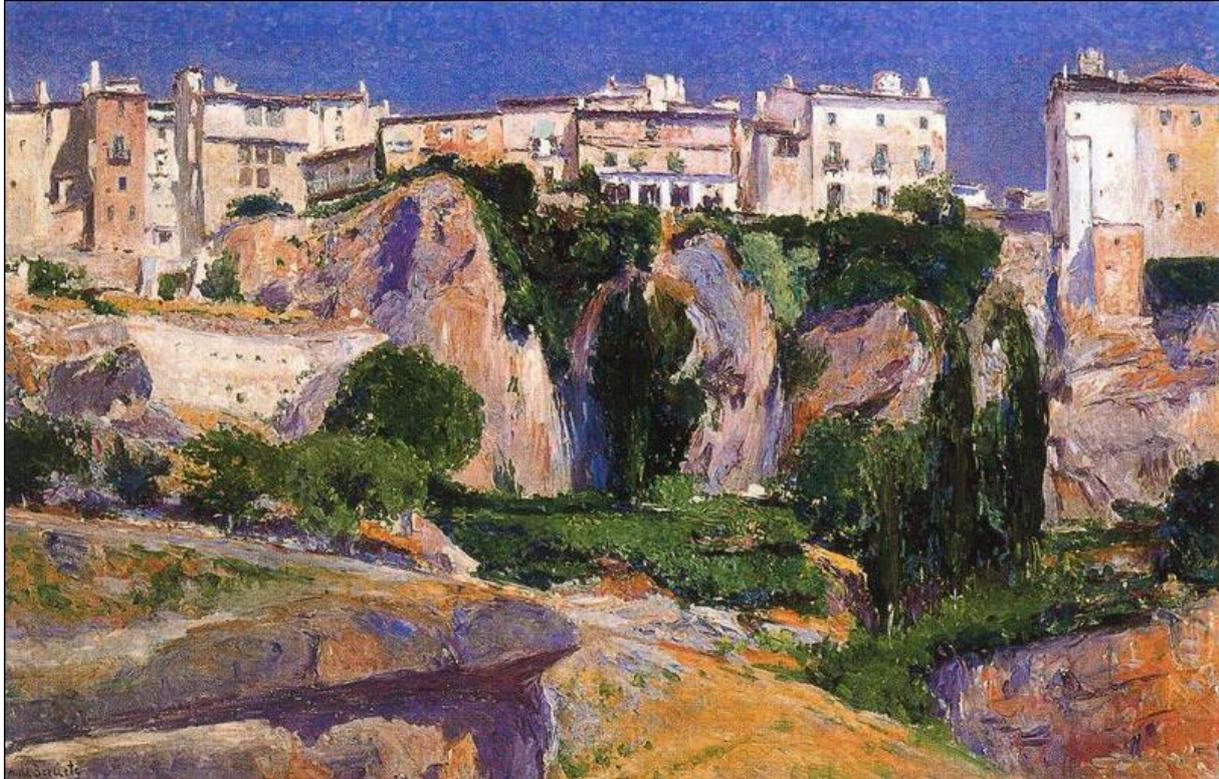
H. Vogherr st.: Cudzoložníci (drevoryt, tanec smrti, 16.st.)

A. Dürer: Povrazník našiel mnícha spať so svojou ženou a prepichol ho (drevoryt, ilustrácia k „Der Ritter vom Turn“, 1471-1528)

Cuenca - pozri *Španielsko*

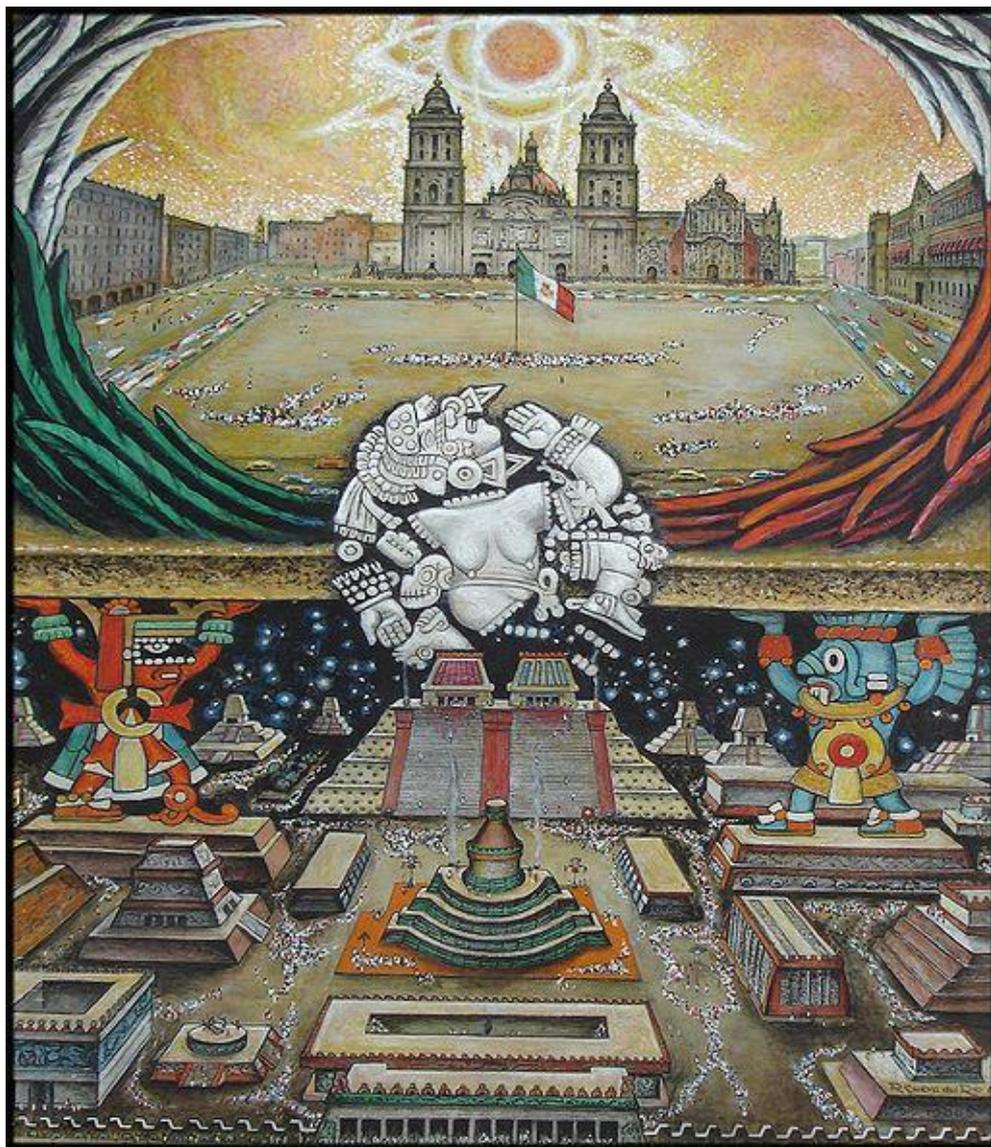
[https://sk.wikipedia.org/wiki/Cuenca_\(%C5%A0panielsko\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Cuenca_(%C5%A0panielsko))

A. de Beruete: Pohľad na Cuenca (1912)

Cueva del Río Roberto -

http://en.wikipedia.org/wiki/Roberto_Cueva_del_R%C3%ADo

R. Cueva del Ríno: Založenie Tenochtitlanu

cukor, cukornička -

M. Parra: Sladkosti (1.pol. 19.st.)

A. Anker: Zátišie s kávou (1882)

A. Anker: Zátišie s časovým servisom (1910)

cukrová trstina - pozri *rastliny*

P. Galle: Pestovanie cukrovej trstiny v Karibiku (1591)

„Cul de Paris“ - franc. – „zadok Paríža“; tiež turnýra alebo honzík; posmešný názov pre turnýru, módnou novinku z rokov 1770-1790; pozri móda

https://de.wikipedia.org/wiki/Cul_de_Paris

Cul de Paris (karikatúra, 1700)

Cul de Paris (1775)

Cullen Adam Frederick - (†2013); austrálsky umelec, známy pre svoje kontroverzné témy či práce; jeho štýl občas nazvaný niektorými kritikami ako zjednodušujúci, surový či infantilný; Cullen maľoval také veci ako mŕtve mačky, „zakrvavené“ klokany, bezhlavé ženy a punkových mužov, z ktorých mnohé predstavujú to, čo on nazval „Loserville“; umelec používa veľmi osobný vizuálny jazyk, oslovuje širokou škálou tém, vrátane kriminality, mužskosti a kovbojskej kultúry; spojil vysoké a nízke kultúrne vplyvy so svojich prácach, ktoré sú definované podľa ich dúhových farieb a výrazných gestických značiek; jeho práce kombinujú neúctivý humor s dravou spoločenskou citlivosťou; je jedným z najviac populárny medzi súčasnými austrálskymi umelcami

https://en.wikipedia.org/wiki/Adam_Cullen

<https://www.google.sk/search?q=Adam+Cullen&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB0QsARqFQoTCP72h-jhq8gCFYLNFAodIIsLOg>

A. F. Cullen: Zlostná čivava (syntetické polymérové farby)

A. F. Cullen: Býk (akryl, 2011)

A. F. Cullen: Diprotodon (akryl)

A. F. Cullen: Múmia

A. F. Cullen: Strýko Jack (akryl)

A. F. Cullen: Írsky pirát (akryl, 2011)

cullote/kulot - z franc. culottes“ – „bez nohavíc“; barokové *nohavice* priliehavého tvaru, tesne pod kolená; pozri *móda: barok; sansculot; Francúzsko*

cum privilegio - lat. – „s výsadou“; prípis na *grafickom liste*, vyjadrujúci úradný súhlas s *tlačou* a s ním spojenou ochranou pred tlačovým zneužitím; zodpovedá dnešnému *copyrightu/autorskému právu*

cunami -

<http://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F>

Autor neuvvedený: Lisabon r.1755 (medirytina, 1755)

Cupido/Kupido - rímska obdoba *Erósa*; v starom Ríme často zobrazovaný so zviazanými očami ako symbol pozemskej lásky pohrdajúcej rozumom (pozri *slepota*); pozri *amoret/amorek*, *putti*

G. Bonasone: Triumf Cupida a Psyche (rytina, 1560)

J. Jordaens: Láska Cupida a Psyché (17.st.)

Curatiovcí - pozri Horatiovcí

Curran Charles Courtney -

Ch. C. Curran: Na výšinách

cursus - stredné a spodné umiestenie *symbolu*, predstavujúce aktívny beh života; pozri *symboly geometrické, status*

cursus mundi - lat. beh sveta; alegória plynúceho času, typ *vanitas*; lat. *cursus* – „beh, životná dráha“; *mundus* – „svet“

pozri *ars morendi, dance macabre, cursus mundi, Gloriam finis mundi, chorea machabaetorum, corona triumphalis, imago mortis, In ictu oculi, memento mori, obrazy smrti, sapientia morendi, tanec smrti, triumf smrti, Vanitas*

W. Panneels podľa P. P. Rubensa: Cursus mundi (lept, 1631)

curtain wall - *zavesená fasáda*; fasáda bez nosnej funkcie, často zo skla alebo kovu, zavesená pred *skeletovú konštrukciu*

Dudák v súvislosti s heslom *mrakodrap*: prvou rozsiahlou realizáciou tohto typu mrakodrapu bolo Rockefellerove centrum v New Yorku (1930-40), tvorené trinástimi výškovými budovami (najvyššia 70 poschodová)

Dudák v súvislosti s heslom *Cropius Walter*: prvým použitím zavesenej fasády bola stavba budovy Faguswerku v Alfene pri Hanoveri (1911-16), spoločný projekt s A.Meyerom; veľké presklené plochy v kombinácii s neomietnutým tehlovým murivom na *skeletovej konštrukcii*; prvá zavesená fasáda v Čechách je dielom Josefa Gočára (obchodný dom Wenke v Jaroměři, 1919)

Walter Gropius: Bauhaus Dessaus (závesná sklená fasáda)
Kunsthhaus Graz (závesná sklená fasáda; 2003)

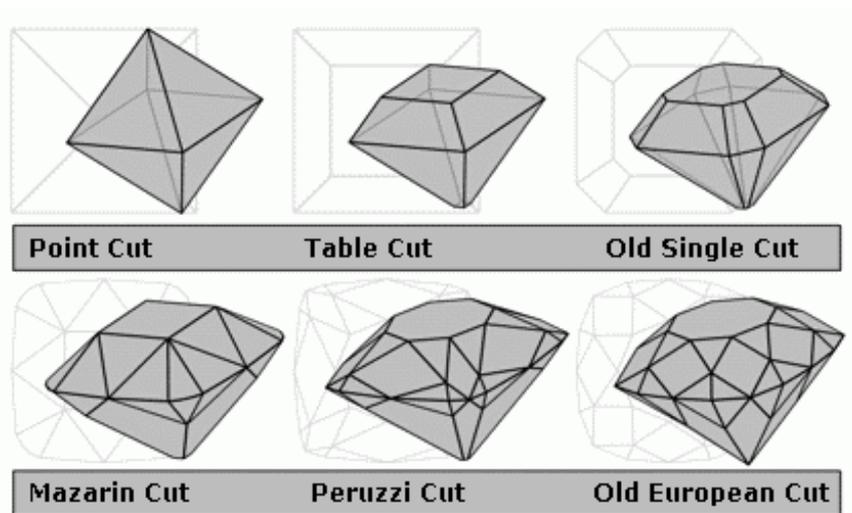
curtis - časť ranofeudálneho *hradu* alebo *hradiska* na vyvýšenej ploche s vlastným opevnením

custodia - *monštrancia*

CUT - v súvislosti s heslom *diamant*: až CUT (brus) označuje brúsenie, robí z diamantu *drahokam*; brúsení dáva kameni tvar a trblietanie; medzi najobľúbenejšie vybrúsenie preto patrí *briliant* – kruhový briliant má 57 vybrúsených plôšok; známe sú aj oválne výbrusy zvané *markíza* alebo *slza* či *hranatý princez*

Brúsenie

Typy výbrusov

Cuthbert - kresťanský svätec a mučeník; jeho atribútom je orol

Cuyp Aelbert Gerritsz - (†1691); maliar, rytec; jeden z popredných holandských krajinárov 17.st., nazývaného tzv. zlatý vek holandského maliarstva; pozri krajinomalba, holandskí maliari zlatého veku

https://en.wikipedia.org/wiki/Aelbert_Cuyp

<http://www.essentialvermeer.com/dutch-painters/cuyp.html#.VfMs8hHtBc>

https://www.google.sk/search?q=Aelbert+Cuyp&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CJYBEIkeahUKEwiT0qeT3e_HAhXCuhoKHAYwCc0&dpr=1

A. G. Cuyp: Pastierka (pastorále, 1628)

A. G. Cuyck: Kohút (17.st.)

A. G. Cuyper: Mladí pastieri a kravy (1655-1660)

A. Cuyp Krst eunucha (1642-1643)

A. Cuyp: Krst eunucha (1653)

Cuyp Jacob Gerritsz - (†1652); holandský maliar, portrétista a krajinár, syn návrhára *vitráží* návrhár Gerrit Gerritsz Cuypa a nevlastným bratom Benjamin Gerritsz Cuypa a otec oveľa slávnejšieho Aelberta Gerritsz Cuypa

https://en.wikipedia.org/wiki/Jacob_Gerritsz_Cuyp

<https://www.google.sk/search?q=Cuyp+Jacob+Gerritsz&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB0QsARqFQoTCNmXptjljcgCFcu7FAodjR4LDw>

J. G. Cuyp: Rybí trh (1627)

Cuzco - v súvislosti s heslom *incká kultúra*; múmie zosnulých vládcov boli pochovávané v Cuzku vo veľkolepom chráme *Slnka* zvanom *Coricancha* čiže *Zlatá záhrada*; pozri *škola Cuzca*

Cuzco (škola) - pozri *škola*

http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Escuela_cuzque%C3%B1a

Cvengrošová Ľudmila - (*1937); slovenská sochárka; pozri *medaila*

https://www.google.sk/search?q=Cvengro%C5%A1ov%C3%A1+%C4%BDudmila&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCcQsARqFQoTCKje463g78cCFU_V_GgodftgDCw

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:%C4%BDudmila_Cvengro%C5%A1ov%C3%A1
<http://www.webumenia.sk/katalog?author=Cvengro%C5%A1ov%C3%A1%2C+%C4%BDudmila>

<http://www.litcentrum.sk/recenzie/ludmila-cvengrosova-a-davne-slovensko-medaily-reliefy-sochy-titus-kolnik-eva-kolnikova-jozef-vladar-cesta-do-davnoveku>

<http://stary.webumenia.sk/web/guest/search/-/simpleSearch/?query=au%3A%22%C4%BDudmila+Cvengro%C5%A1ov%C3%A1%22>

Ľ. Cvengrošová: Čierna madona (195-2000)

Ľ. Cvengrošová: Rastislav (1988)

E. Cvengrošová: Čierne rybárky (1968)

L. Cvengrošová: Starodávny tanec (1965)

E. Cvengrošová: Beduinská toaleta (1964)

cvíkl - trojuholníkový útvar vymedzený *archivoltou* v pravouhlej ploche; často zdobený ornamentom, *reliéfom*; pozri *spandřila*; *architektúra*

cvíkl oblúkový - nebo medzi oblúkmi a pravouhlým rámovaním zhora; porovnaj *spandřila*

cvilink - pevná *bavlnená* tkanina na pracovný odev

cvrček - pozri *Tithón/Titón*; *hmyz*

J. Lada: Cvrčci stále svojí hudbou zahánějí smutek (ilustrácia riekanky)

J. Lada: Cvrček muzikant (ilustrácia riekanky)

Cybele - počas rímskej antiky latinský prepis mena frygickej *Kybely*, Rimanmi nazývanej aj *Magna Mater deum Ida/Veľká matka idská*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Cybele>

<http://it.wikipedia.org/wiki/Cibeles>

Cycnus - Kyknos

cyklámen - pozri *kvet*

L. Freud: *Cyklámen* (1964)

tzv. **cyklické vázy** - štýl výzdoby antických váz; pozri *vázové maliarstvo, Prokrustes*

cykloráma - cykloráma alebo kruhový panoramatický obraz je druh panoramatickej maľby na vnútornej strane *valca*, ktorá má v pozorovateľovi vyvolať pocit fyzickej reality; výraz *cykloráma* sa dnes používa najmä v anglosaskej jazykovej oblasti („cyclorama“), v slovenčine je v tomto kontexte zriedkavý a obrazy sa zvyknú označovať jednoducho „*panoráma*“; jednou zo známych cyklorám je napr. „Príchod Maďarov“ od *Á. Fesztyho*, ktorá je veľká 1760 m² a je vystavená v Národnom historickom pamiatkovom parku v Ópusztaszeri v Maďarsku; pozri *dioráma, cineráma*

-cykloráma je druh panoramatickej maľby na vnútornej strane *valca*, ktorá v divákovi budí ilúziu reálneho fyzického priestoru čiže 3D efektu; očakávaný výsledok tohto panoramatického pohľadu je, aby mal divák pocit, že stojí uprostred historickej udalosti; dôležité je, aby sa divák zastavil uprostred diela, iba tak získa dokonalú ilúziu obrazu; tento druh umenia môže byť považovaný do istej miery z optického hľadiska za predchodcu kina IMAX; cykloráma sa nevzťahuje iba k maľbe, ale tento termín sa môže vzťahovať i k budovám, *filmu, fotografii, divadlu* alebo koncertu

[http://sk.wikipedia.org/wiki/Cyklor%C3%A1ma_\(obraz\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/Cyklor%C3%A1ma_(obraz))

Á. Feszty: Príchod Maďarov

Á. Feszty: Príchod Maďarov (výrez)

Á. Feszty: Príchod Maďarov (výrez)

Á. Feszty: Príchod Maďarov (výrez)

J. Vanderlyn: Panoramatický pohľad na palác a záhrady vo Versailles (cykloráma, 1818-1819)

cyklostyl - pozri *tlač*, *mimeograf*

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Cyklostyl>

cyklus - z gréckeho *kyklos* – „pohyb v kruhu, kolobeh“; vo výtvarnom umení súbor jednotlivých *diel* alebo výjavov, vytvárajúcich uzavretý významový celok; až na druhom mieste je spojovacím prvkom *kompozícia* (pozri *kontinuálna kompozícia*), umiestenie, technika, funkcia (*nástenná malba*, *kráľovská galéria*, *knižná ilustrácia*); miera previazanosti jednotlivých častí cyklického súboru býva veľmi rozdielna

cyklus christologický - *christologický cyklus*

cyklus mariánsky - *mariánsky cyklus*

cyklus pašiový - *pašiový cyklus/krížová cesta*

cyklus plodnosti - pozri *tzv. sabatické cykly plodnosti*

cyklus Sedem bolestí Panny Márie - pozri *Sedem bolestí Panny Márie*

cyklus Umučenia - pozri *Umučenie/Utrpenie*

cyklus vesmírny - pozri *eón, vek, Šeša/kozmickej had; kozmos*

cylinder - lat. – „valec“

1. *valec*; predmet valcového tvaru; pozri *geometria, matematika; haniwa; kamene hraničné*

2.pánsky tuhý vysoký valcovitý *klobúk* s pevným kruhovým okrajom; doplnok *fraku*; v časoch Direktória nízky, v *biedermeieri* vysoký; väčšinou čiernej farby, z hodvábu; pozri *móda*; *John Bull*

Beliana: predmet valcového tvaru; v úzkom význame (pozri *móda*) vysoký, tvrdý pánsky *klobúk* valcového tvaru s rovným dnom a úzkou rovnou strieškou, zhotovený z *hodvábnej* tkaniny alebo z plsti; v 15.st. súčasť španielskeho módného obleku, od pol. 19.st. (*romantizmus*, *biedermeier*) pokrývka hlavy k spoločenským odevom a *fraku*; pozri *móda*

Gold Man: tento najformálnejší zo všetkých pánskych *klobúkov* sa nosí iba k *fraku* alebo *žaketu*; aj jeho zrod sprevádza osobitná „story“: vraj si v ňom prvý raz, čo znamená roku 1797 vyšiel na prechádzku tvorca klobúkov John Hetherington; jeho cylinder vzbudil medzi ctihodnými Londýňčanmi taký údiv, až škandál, že za túto výstrednosť musel pán John zaplatiť mastnú peňažnú pokutu; najväčšej slávy sa cylinder dožil v 19.storočí; pozri *Londýn*

Nositeľ cylindra (karikatúra z roku 1845)

Podľa Richarda Bearda (fotograf): Predavač mušlí (rytina z knihy Londýn a chudobní Londýna, 1851)

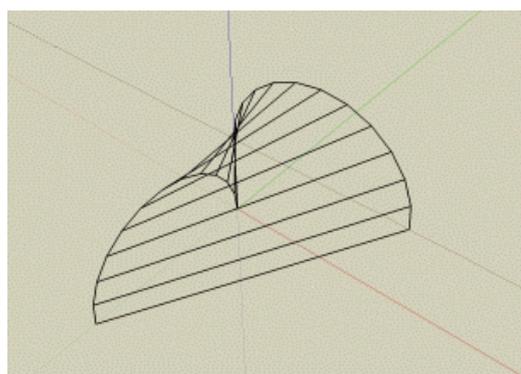
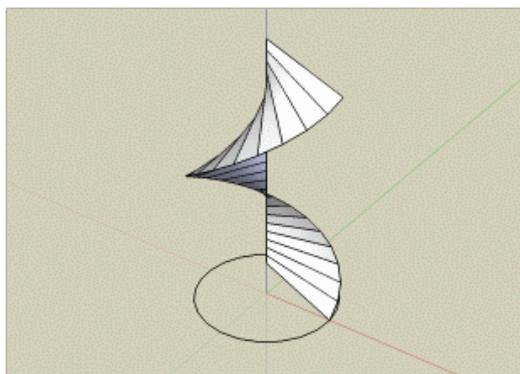
E. Manet: Pijan absintu (1859)

Cylinder Kýrov - Kýrov cylinder/Kýrov valec

cylindrická stéla - stéla cylindrická

cylindroid - Beliana: priamková plocha (všeobecne nerozvinuteľná) v reálnom euklidovskom priestore, ktorého všetky priamky sú rovnobežné s pevnou rovinou (riadiaca rovina) a pretínajú dve dané pevné krivky (určujúce alebo riadiace krivky); pozri symboly grafické; geometria, matematika

www: na najvšeobecnejší úrovni je cylindroid jednoducho valec, ktorý bol deformovaný úmyselne a dobre definovaným spôsobom; väčšina matematických slovníkov, ktoré definujú pojem, hovoria iba o valci s eliptickým prierezom

Dva typy cylindroidu

cymbalum - Beliana: gréc. lat; kovový bicí nástroj používaný v starovekom Ríme, prevzatý od Grékov; pozri *rímske hudobné nástroje*

cymofán/tzv. mačacie oko orientálne - odroda *chryzoberylu*, šedozelenej farby; odroda *kremeňa* s azbestom; pozri *drahokamy, mačacie oko*

Cymon a Ifigenia - epizóda, ktorá inšpirovala také maliara ako Benjamin Westa (1773), Johna Everett Millaisa (1848) a Frederica Leightona (1884), nie je grécky mýtus, ale novela prijatá z *Boccacciovho Decameronu* a prepracovaná neskôr básnikom a dramatikom John Drydenom; príbeh má demonštrovať silu lásky; ako Ifigenia spí v háji pri mori, ušľachtilý, ale hrubý a nevzdelaný cyperský mladík je svedkom jej krásy a zamiluje sa do nej; vďaka sile svojej lásky sa stáva vzdelaným dvoranom

J. A. Backer: Cymon a Ifigenia (1642)

P. P. Rubens a F. Wouters: Krajina s Cimonom a Ifigeniou (17.st.)

J. A. Backer: Ležiaci ženský akt ako Ifigénia (čierna a biela krieda na modrom papieri, 17.st.)

F. Snyders: Cymon a Ifigenia (1617)

J. E. Millais: Cymon a Ifigenia (1848-1851)

L. F. Leighton: Cymon a Ifigenia (1884)

cynocephalus - opica

Cyoeraeth - vo waleštine *čarodejnica hmly*; pozri *waleský folklór*

cyperská umbra - umbra cyperská

cyperské písmo - Beliana: slabičné písmo patriace do okruhu egejských písiem; najstaršie pamiatky pochádzajú z obdobia 1500-1150pr-Kr.; približne 400 pamiatok zahŕňa archaické (pripomínajúce nápisy v tzv. *lineárnom písme A*) písomné pamiatky línie 1 (14.-12.st.pr.Kr.) písané predgréckym jazykom, pamiatky línie 2 (13.st.pr.Kr.) nájdené na sýrskom pobreží; písmo sa používalo do 3.st.pr.Kr.; rozlúštili ho H. Lang a G. Smith v 70.rokoch 19.st.

Cyprián a Justína - mučeníci z Antiochie, okolo r.300; ich údajné pozostatky sa nachádzajú v *baptistériu Lateránskej baziliky*; podľa historicky bezcennej Legendy bol Cyprián čarodejník (pozri *bosoráctvo*), ktorý sa pokúšal zviest' kresťanskú Justínu, ale ona ho čoskoro obrátila na kresťanstvo; neskôr sa stal *biskupom* a ona *opátkou*; oboch sťali v Nikomédii, odkiaľ odniesli ich pozostatky námorníci do Ríma; *atribútom Justíny z Antiochie* bol *jednorožec*

Cyprián a Cornelius - Cornelius a Cyprián

Cyprián a Savinus - pozri *Savinus*

cyprus (strom) - trvalo zelený *strom*, tvarom pripomínajúci plameň; v *Perzii* symbol posvätného plameňa (vysádzaný okolo chrámov ohňových kultov: *Ahura Mazda*); v starovekom Stredomorí strom bohyne prírody (pre svoju dlhovekosť), *atribút* bohyne *Déméter*, zasvätený strom bohyne mladosti *Hébé*; symbol bohyne *Persefone*; drevo stromu použité pre *Noemovu archu*, používané na rakvy, ako drevo pre spaľovanie mŕtvych < cyprus symbol *smrti* (po zoŕatí už nikdy nevypučí); v *kresťanstve* symbolika rovnaká ako u *cédru* (pevnosť, vznešenosť, trvanie, božia vôľa); cyprus súčasťou *mezopotámskej záhrady*; *strom života*; pozri *céder libanonský, drevo* 2.fahké *drevo* podobné lipovému, dobre opracovateľné ale nevelmi trvácne; používané napr. v *krétskom sochárstve*; pozri *talianska záhrada*

Biedermann: dnes známy strom *cintorínov*, v antickom Stredomorí sa pokladal za symbol a atribút gréckeho *Krona* (rímskeho *Saturna*), ale aj *Asklépia* (*Eskulapa*) a pravdepodobne plameňovitý tvar koruny cyprusu z neho urobil aj symbol a atribút *Apolóna* a množstva bohýň (*Kybelé, Persefone, Afrodíte, Artemis, Eurynomé, Héra, Aténa*); v cyprusy sa premenili dcéry kráľa *Eteokla* z Orchomenu a mladík *Kyparissos* (*Zamarovský*); veľa faktov svedčí o tom, že cyprus bol už v predgréckych dobách kultovo-symbolickým *stromom*, ktorý sa neskôr spájal s *podsvetnými* kultmi; preto sa často vysádzal na hroby, pre svoju odolnosť a životaschopnosť s používal aj ako súčasť plotov; verilo sa, že cyprusová vetvička zahrabaná do osiva ho chráni pred škodcami; tento vždy zelený a dlhoveký strom s odolným drevom symbolizuje aj *dlhovekosť*; cyprus sa vyskytoval aj na obrazoch *raja*, preto sa vysádzal na hroby kresťanov ako výraz ich viery v *raj* (pozri *kresťanské symboly*), zobrazoval sa na truhlách (porovnaj *sykomoru* používanú na rakvy *faraónov*), hoci predtým sa z jeho dreva vyrezávali podoby mnohých *idolov* bôžikov

Zamarovský v súvislosti s heslom *Kyparissos*: v *gréckej mytológii* krásny mladík z ostrova Kosu, priateľ boha *Apolóna*; jeho najmilším druhom bol obrovský *jeleň*, zasvätený *nymfám*, ktorého vodil na lúky a k prameňom; keď si ho raz pomýlil s divým jeleňom a zabil ho, rozhodol sa zomrieť od žiaľu; požiadal Apolóna, aby smel po svojom miláčikovi navždy smútiť; Apolón ho premenil na štíhly strom, ktorý od tých čias rastie tam, kde niekto trúchli; z gréckeho „kyparissos“ pochádza náš *cyprus*; zdá sa, že táto báj známa dnes už iba z *Ovidiových Metamorfóz*, mala vysvetliť, prečo sa v Grécku a v Stredomorí sadili a dodnes sadia cyprusy na *cintoríny*; najznámejšie vyobrazenie Kyparissa z antiky sa zachovalo na nástennej maľbe v dome Vettiovcov v *Pompejach* (z čias okolo 65pr.Kr.)

Becker: v Číne bol často vysádzovaný u hrobov, lebo dosahoval vysokého veku a symbolizoval *nesmrteľnosť*; cyprusové semená boli považované za liečivé, ich dlhé žutie malo zbystriť sluch a zrak; v antike bol cyprus symbolom *smrti* pre pochmúrnosť svojej farby; používal sa pri výzdobe domu smútku a potom bol spaľovaný pri pohrebu; tiež bol vysádzovaný na hroboch; biely cyprus rástol v *hádu* na brehu zabudnutia *Léthe*

Heinz-Mohr: cyprus je posvätný strom veľa národov, je stále zelený a dosahuje vysokého veku; je symbolom *stromu života*; na juhu je vysádzovaný predovšetkým na hroboch, už preto, lebo sa vzťahuje k *bohom podsvetia*; *Ambrož* nazýva cyprus stromom spravodlivých, lebo nikdy nestráca „listy“; na základe spojenia s *nesmrteľnosťou* a *rajom* (na Adamovom piku na Cejlóne vraj vypadol cyprus spolu z *Adamom*, a preto sa cyprus sádzal na hroby kresťanov; preto sa motív cyprusu objavuje aj na kresťanských *sarkofágoch*; pokiaľ je cyprus v dnešnej Európe pokladaný iba za znak *smrti*, ide o chybnú interpretáciu

Lurker: má náboženskú roľu už na starých mezopotámskych *pečatidlách valčekových*; v *Perzii* bol považovaný za posvätný strom; večne zelený bol znakom neustávajúceho života; možno práve preto bol v *antike* považovaný za strom mŕtvych (dodnes ho vidáme na cintorínoch), pretože s ním súvisí nádej ďalšieho života; o cypruse sa v *Starom zákone* opätovane hovorí ako o stromu, ktorý je späť s Libanomom (2Kniha kráľov 19,23); do *Nového Jeruzalemu* príde sláva z Libanonu, cyprus spolu s *platanom* a *buxusom*, ako ozdoba Božieho *svätostánku* (*Izaiáš* 60,13); cyprus bol tiež v *rajskej záhrade* (*Ezdráš* 31,8) popri *platane* a *cédru*; dokonca sám Hospodin o sebe hovorí „Som ako stále zelený cyprus“ (*Ozeáš* 14,9); *Šalamún* vyzdobil chrám „cyprusovým drevom, a to pokryl výborným zlatom“ (2 Paralypomenon 3,5; pozri *Jeruzalemský chrám*); vysoký cyprus symbolizuje *vznešenosť múdrosti* (Sírachovec 24,13; *deuterokanonický* text); pokiaľ by sme nejasné hebrejské slovo gofer preložili ako cyprus, znamenalo by to, že *Noemova archa* bola zbudovaná z cyprusu (*Genezis* 6,14), čo by zodpovedalo aj symbolickému významu tohto stromu ako nositeľa života; v *byzantskom umení* hrajú cyprusu (*arbor vitae*) osobitnú úlohu, najmä keď rámujú *kríž* alebo reprezentujú *Nebeský Jeruzalem*; pretože cyprusové drevo slúžilo na výzdobu chrámového interiéru, stal sa cyprus tiež symbolom *Márie*, ktorej telo, podobne ako chrám, ukrývalo v sebe Najsvätejšieho

-v súvislosti s heslom *Kyparissos*: v *gréckej mytológii* bol Kyparissos krásny mladík z ostrova *Kós*, priateľ boha *Apolóna*; jeho najmilším druhom bol obrovský *jeleň* zasvätený *nymfám*, ktorého vodil na lúky a k prameňom; keď si ho raz pomýlil s divým jeleňom a zabil ho, chcel zomrieť od žiaľu; požiadal Apolóna, aby smel po svojom miláčikovi navždy smútiť; boh ho premenil na štíhly strom, ktorý od tých čias rastie tam, kde niekto trúchli; z gréckeho „kyparissos“ pochádza náš *cyprus*; zdá sa, že táto báj známa dnes už iba z *Ovidiových - Metamorfóz*, mala vysvetliť, prečo sa v *Grécku* a v *Stredomorí* sadili a dodnes sadia cyprusy na *cintoríny*

https://www.google.sk/search?q=V.+van+Gogh:+Cyprus&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&imgil=QIPtBcf2FFXBLM%253A%253B5A_6Pv9AB7jnyM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fentertainment.howstuffworks.com%25252Farts%25252Fartwork%25252Fvincent-van-gogh-final-paintings9.htm&source=iu&pf=m&fir=QIPtBcf2FFXBLM%253A%2525C5A_6Pv9AB7jnyM%2525C_&usq=_SBkmXzXJaR3wbAWGTRNNITm2OEU%3D&ved=0CCoQyjc&ei=s6x0VZadL4Q5Uf6ggcgJ#imgcr=QIPtBcf2FFXBLM%253A%3B5A_6Pv9AB7jnyM%3Bhttp%253A%25252F%25252Fs.hswstatic.com%25252Fgif%25252Fvincent-van-gogh-final-paintings-10.jpg%3Bhttp%253A%25252F%25252Fentertainment.howstuffworks.com%25252Farts%25252Fartwork%25252Fvincent-van-gogh-final-paintings9.htm%3B400%3B503

Miska s listovým okrajom zdobená kvetmi a cyprusmi (Íznik keramika, 1575)

A. R. Mengs: Noli me tangere (1771)

V. van Gogh: Pšeničné polia s cyprusmi (1889)

V. van Gogh: Cesta s cyprusom a hviezdou (1890)

F. Moczik: Most s cyprusmi (1890-1900)

Cyprus (ostrov) - pozri *idol doskový/idol tabuľový; kupola/sféra, klenba* (Dudák); *krétsko-mykénska kultúra; Afrodita, Teukros, Kynnyros; rhódski rytieri/johaniti; Epifánios*

<http://www.yvettedefrance.com/Photos-du-monde/Pays/chypre/Chypre.htm>

cyprus biely - biely cyprus

cyperská umbra - umbra cyperská

cyperská bichrómna keramika - angl. Cypriot Bichrome ware; hrnčiarska starovekého *Cypru*; typ keramiky neskorej doby bronzovej a železnej, ktorá sa nachádza na Cypre a vo východnom Stredomorí; predmety boli nájdené v mnohých miestach na Cypru, v *Levante* a tiež v *Egypte*; bola vyrábaná na hrnčiarskom kruhu, charakteristická veľkým množstvom ornamentov a motívov; je veľmi podobná určitým typom mykénskej keramiky z rôznych miest; cyperská dvojfarebná keramika bola pôvodne vyrábané na Cypre počas neskorého I. cyperského obdobia a bola napodobňovaná v *Levante* a v *Egypte*; najbežnejšiu výzdobu tvoria dve čierne línie s červenou čiarou uprostred; medzi týmito líniami sa často objavujú skôr geometrické, kvetinové alebo zoomorfné dekorácie; pozri *mykénska keramika*

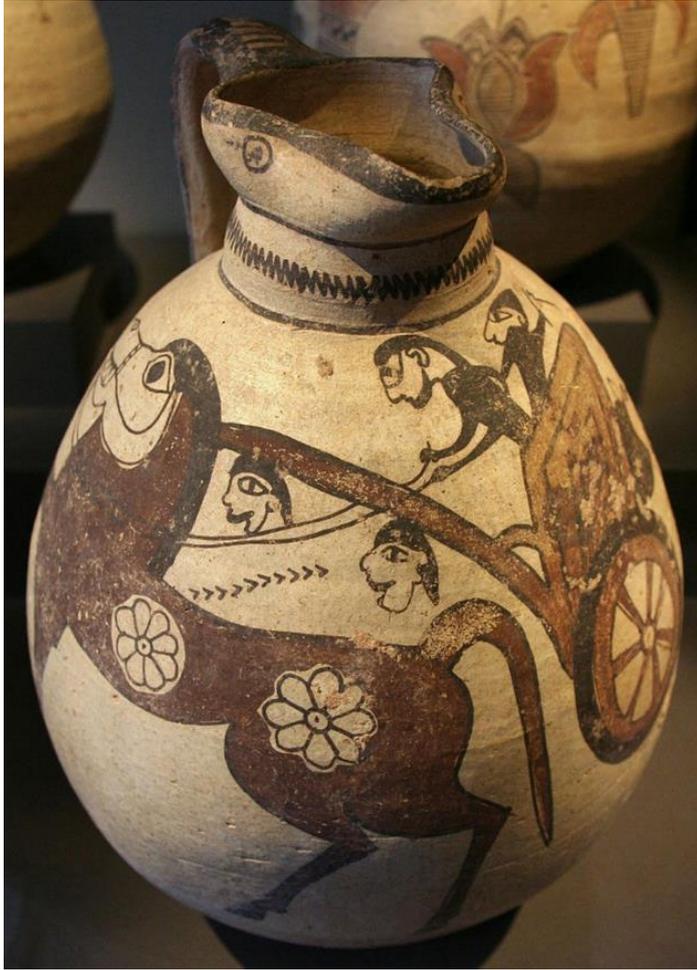
https://en.wikipedia.org/wiki/Cypriot_Bichrome_ware

<https://www.google.sk/search?q=Cypriot+Bichrome+ware&espv=2&biw=1849&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjTo9bE-sfKAhVCBywKHbC3DSMQsAQIOA>

<https://www.google.sk/search?q=Cypriot+Bichrome+ware&espv=2&biw=1849&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjTo9bE-sfKAhVCBywKHbC3DSMQsAQIOA#imgrc=MHeUqbd30KjCAM%3A> (ilustrácia ženy so šperkami)

Cyperská bichrómna keramika (750-600 pr.Kr., Salamis, Cyprus)

Džbán so scénickou dekoráciou (cyperská bichrómna keramika 8.-6.st.pr.Kr.)

Cyperská bichromna keramika (geometrický štýl, 600 pr.Kr.)

Amfora (geometrický štýl, cyperská bichrómna keramika, 750-600 pr.Kr.)

Džbán v tvare ženy so šperkmi (cyprská bichrómna keramika, 750-600 pr.Kr.)

Kratér so scénickou dekoráciou (cyperská bichrómna keramika, 700-600pr.Kr.)

Cyr/Cyrikus/Quiriac/Quiricus - tiež *Kyriak*; Oxfordský slovník svätcov: trojročný syn vdovy Julity z Iconia, ktorého spolu s matkou popravili r. 304 v *Tarze*; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

Cyrene - Kyréne

Cyriakus - Ciriacus

Cyril - Konštantín

Cyril a Metod - macedónski bratia, vierozvestovia; pozri *Klement, hlaholika, cyrilika; zemsí patróni; kríž apoštolský, palladium staroboleslavské*

http://hu.wikipedia.org/wiki/Szerbia_t%C3%B6rt%C3%A9nelme

http://sk.wikipedia.org/wiki/Cyril_a_Metod

Cyril a Metod prinášajú ostatky sv. Klementa do Ríma (freska, bazilika San Clemente v Ríme, 11.st.)

J. Matejko: Svätý Cyril a Metod

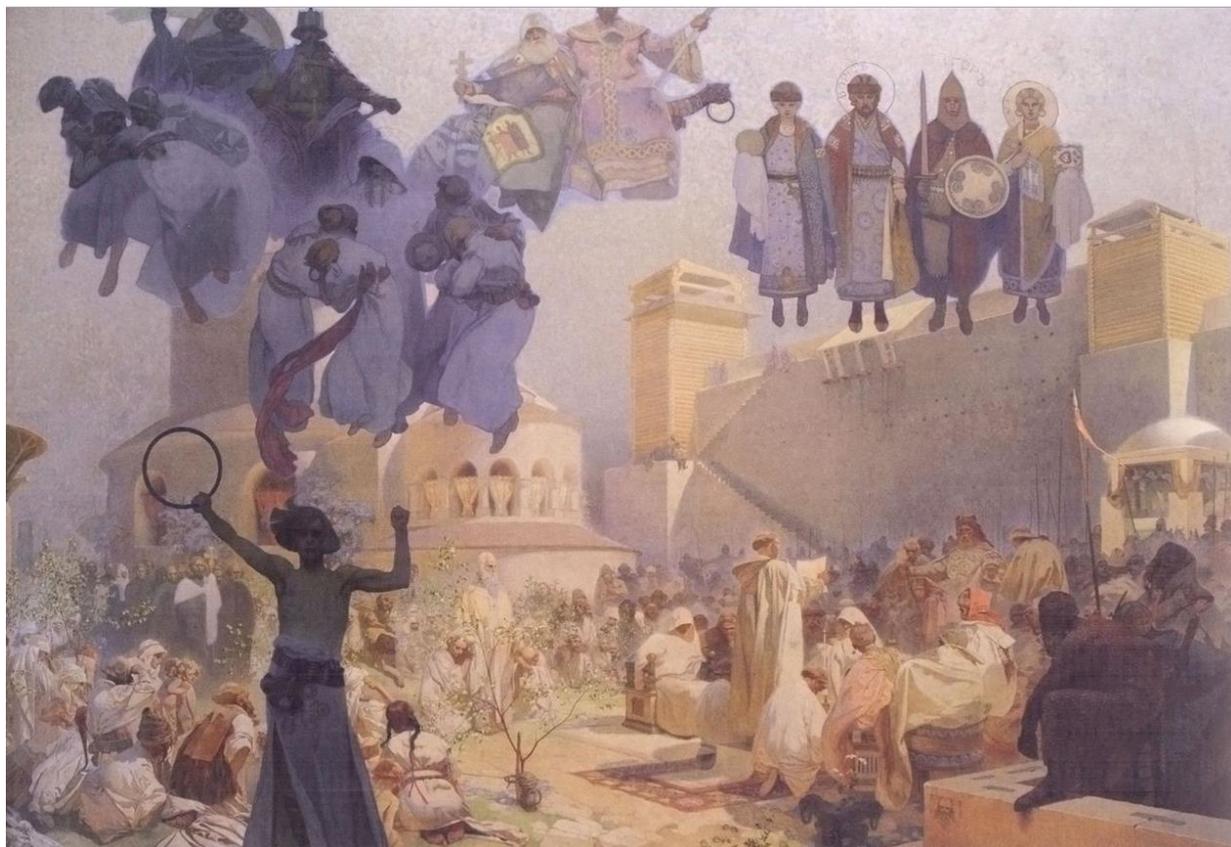
Slovenský maliar z polovice 19.storočia: Slovanskí vierozvestovia Cyril a Metod (okolo 1850)

Sv. Cyril a Metod (ikona)

Sv. Cyril a Metod (freska, 1862)

A. Mucha: Zavedenie slovanskej ilurgie na Veľkej Morave (z cyklu Slovanská epepeja, 1910-1918)

E. Zmeták: Cyril a Metod (kolorovaný drevorez, 1966)

Cyrl Alexandrijský - jeden zo štyroch *cirkevných otcov*, uznávaných východnými kresťanskými cirkvami; pozri *svätci*; *vták* (Lurker); *céder* (Heinz-Mohr, Lurker); *Hypantia*

Cyril Jeruzalemský - Oxfordský slovník svätcov: (†386); arcibiskup a učiteľ cirkvi (pozri *cirkevní otcovia*); narodil sa v *Jeruzaleme* alebo v jeho okolí; stal sa tu kňazom a sv. Maximus ho poveril vyučovaním *katechumenov*; tieto katechetické výklady, ktoré podával ľuďom, čo sa pripravovali na *krst*, ako aj novokrstencov, tvoria jeho najznámejšie dielo; okolo 349 sa stal biskupom; v prvom roku jeho episkopátu sa podľa správ objavovali nad mestom čudné svetlá; keď sa angažoval pri určení postavenia svojej diecézy, bol obžalovaný z *kacírstva*; Cyril sa odmietol dostaviť pred *koncil* biskupov, ktorí ho žalovali z neposlušnosti, ako aj z predávania cirkevného imania na podporu chudobných; keď sa do sporu zamiešal aj panovník, Cyril musel 357 odísť do vyhnanstva a tak sa to po jeho návratu zopakovalo ešte dva razy; jeho pravovernosť spochybňovali aj *ariáni*; zomrel vo veku 70 rokov, z ktorých 16 strávil v exile; pozri Lurker: *vinič*

cyrilika - *kyrilika*; mladší typ *cirkevného* staroslovanského písma vzniknutého z gréckej *unciálnej majuskuly* a *hlaholiky* na konci 9.storočia; koncom 10.storočia vytlačila *hlaholiku*; vytvorená Konštantínovými a Metodejovými žiakmi v časoch ich vyhnaní z *Veľkej Moravy*, keď našli útočisko v Bulharsku a tam v kláštore vytvorili nové písmo, *cyriliku*, základ *azbuky*; pozri *ustav, poloustav, graždanka, azbuka*

Beliana: druhé slovanské písmo (po *hlaholike*); písmo nazvané podľa sv. Cyrila (Konštantína); utvorenie *cyriliky* sa datuje do epochy bulharského cára Simeona I. (893-827) predpokladá sa, že ho zostavili žiaci a stúpenci sv. *Cyrila a Metoda* (Kliment Ochridský); v rukopise z 11.st. *cyrilika* používala 43 písmen, pričom 24 bolo odvodených z gréckej abecedy (byzantskej *unciály*) a ostatných 19 znakov prevzatých z iných (nie vždy známych) vzorov; rozšírenie inventára si vyžiadala slovanská fonetika; tvary písmen v *cyrilike* boli geometricky jednoduché, zreteľné a ľahko osvojiteľné; jednotlivé písmená mali okrem hláskového aj číselný význam; *cyrilika* pomerne rýchlo vytlačila *hlaholiku* (s výnimkou oblastí, kde sa ujala *latinka*, t.j. v krajinách, kde prevládala cirkev latinského obradu); *cyrilika* sa stala základom písma používaného v Rusku, kde sa vyvíjala podľa potrieb ruštiny (*azbuka*), po istých úpravách a drobných doplnkoch *cyriliku* prevzali v ruskej podobe Ukrajinci a Bielorusi, Bulhari a Macedónci, Srbi a mnohé neslovanské národy ZSSR (niektoré turkické národy prešli po rozpade ZSSR na *latinku*); *cyriliku* používali do roku 1862 Rumuni, do 1990 Moldavčania

А Б В Г Д Е Ж З И К Л М Н О П Р С
 Т У Ф Х Ц Ч Ў Ш Щ Ъ Ы Ь Ъ Ю Я Ѧ ѧ Ѩ ѩ
 Ѫ ѫ Ѭ ѭ Ѯ ѯ Ѱ ѱ Ѳ ѳ Ѵ ѵ

Starobulharská cyrilika

О́че нашъ, ѿже єси на небесѣхъ,
да свѣтитсѧ ѿмѧ Твоѣ: да прїидетъ
цѣрствїе Твоѣ: да вѣдетъ воля Твоѧ,
ѿкѡ на небесї, ѿ на землї. Хлѣвъ
нашъ насѣщный даждь намъ днесь: ѿ
встави намъ долги наша, ѿкоже ѿ
мы вставаѣмъ должникѡмъ
нашимъ: ѿ не введи насъ во
искѣшенїе, но избави насъ ѿ
лѣкавагѡ.

ѿкѡ Твоѣ єсть цѣрство, ѿ сила, ѿ
слава, О́ца, ѿ Сѿна, ѿ свѣтагѡ Дѣха,
нынѣ ѿ приснѡ, ѿ во вѣки вѣкѡвъ.
А́минь.

Otčenáš v cyrilike

tzv. **Cyrilov valec** - obsahuje *kódex* z 6.st.pr.Kr. a jeho text sa odráža aj v *biblii*; porovnaj *Kýrosov cylinder/Kýrosov valec*

Cyrus a Ján - (☩303/311); arab. اباكير ويوحنا; alexandrijskí mučeníci, svätci katolíckej a ortodoxnej cirkvi, najmä koptskou; uzdravovali chorých bez akejkoľvek odmeny, preto sú považovaní za anargiros thaumaturges (gréc. thaumatourgoi anargyroi); Cyrus všetkým kresťanským pacientom poskytoval bezplatnú lekársku pomoc a radu (pozri *svätí Unmercenaries*); liečil silou svojej viery a modlitbou; na vieru v Krista konvertovalo mnoho pohanov; keď cisár Dioklecián prenasledoval kresťanov, Cyrus sa presťahoval do Arábie a stal sa mníchom a venoval sa askéze; Ján bol vojak, zastával vysokú hodnosť a patrili do rodiny cisára; keď počul o skutkoch a zázrakoch Cyrusa, išiel do Jeruzalema a odtiaľ do Alexandrie a potom Arábie, kde sa stal spoločníkom Cyrusa v jeho asketickom živote; keď v čase prenasledovania kresťanov Diokleciánom boli tri sväté panny, pätnásťročná Theoctista (Theopista), trinásťročná Theodora a jedenásťročná Theodossioa (Theodoxia) spolu s ich matkou Athanasiou zatknuté a privezené do Alexandrie, Cyrus a Ján ich chceli povzbudiť pred nadchádzajúcim mučenictvom; boli tiež zatknutí a po strašných mukách boli spolu všetci sťatí; pozri *svätí Unmercenaries*

https://en.wikipedia.org/wiki/Cyrus_and_John

https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B8%D1%80_%D0%B8_%D0%88%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD

Mučeníctvo sv. Cyrusa a Jána (miniatura, Menológium Vasila II., 985)

Mučeníctvo sv. Cyrusa a Jána (freska)

Czauzik Jozef - (†1857); príp. Joseph Czauzik; slovenský maliar, portrétista; narodil sa v Levoči, študoval na akadémii vo Viedni (prof. H. Mauer); od roku 1810 žil v Levoči; venoval sa portrétnej maľbe, krajinárstvu a maľoval oltárne obrazy do kostolov; prešiel vývojom od *empíru* k senzuálnejším *biedermeierovským* portrétom, neskôr aj s *romantickým* akcentom; pozri *slovenskí maliari*

<http://www.webumenia.sk/autor/1744>

<https://www.google.sk/search?q=Czauzik+Jozef&espv=2&biw=1841&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjzvHxpoTKAhUFfA8KHbL3AuEQsAQIMA>

J. Czauczik: Portrét muža s ihlicou v nákrčníku (1840-1850)

Czobelová Margita - neter *L. Medňanského*, maliarka *autodidaktička*

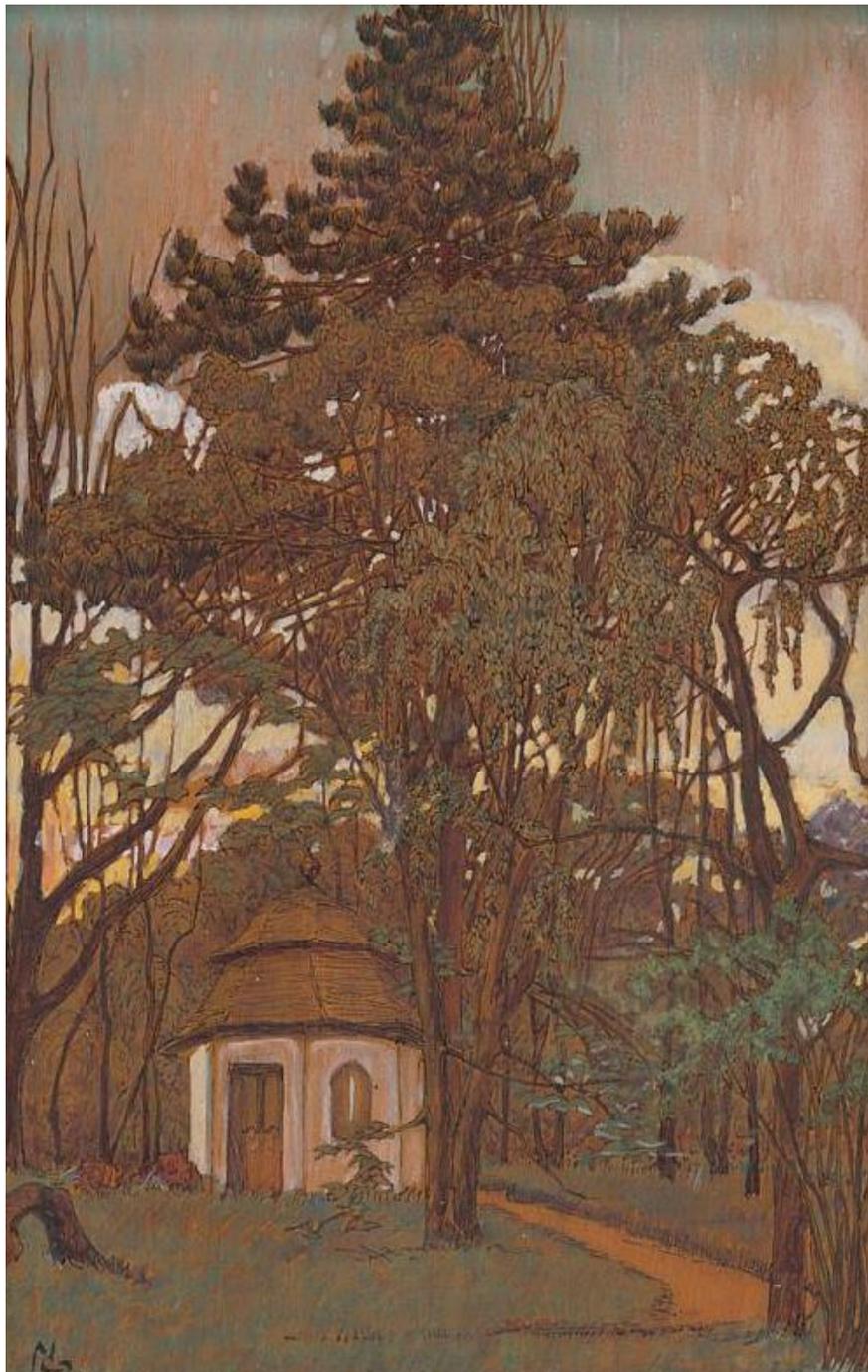
<http://www.webumenia.sk/web/guest/search/-/simpleSearch//query=au%3A%22Margita+Czobelov%C3%A1%22>

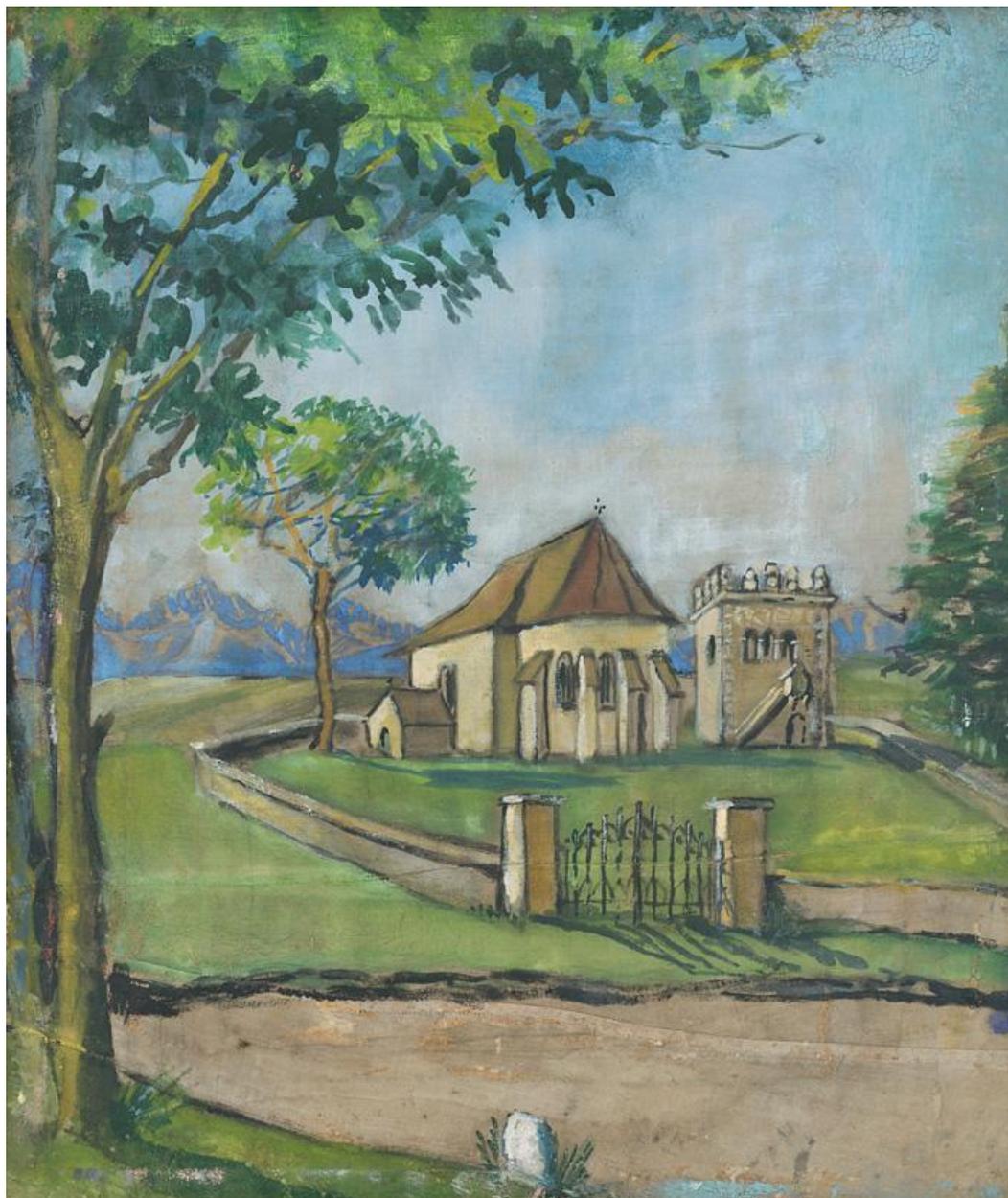
M. Czobelová: Podtatranská jarná krajina (tempera, 1925-1935)

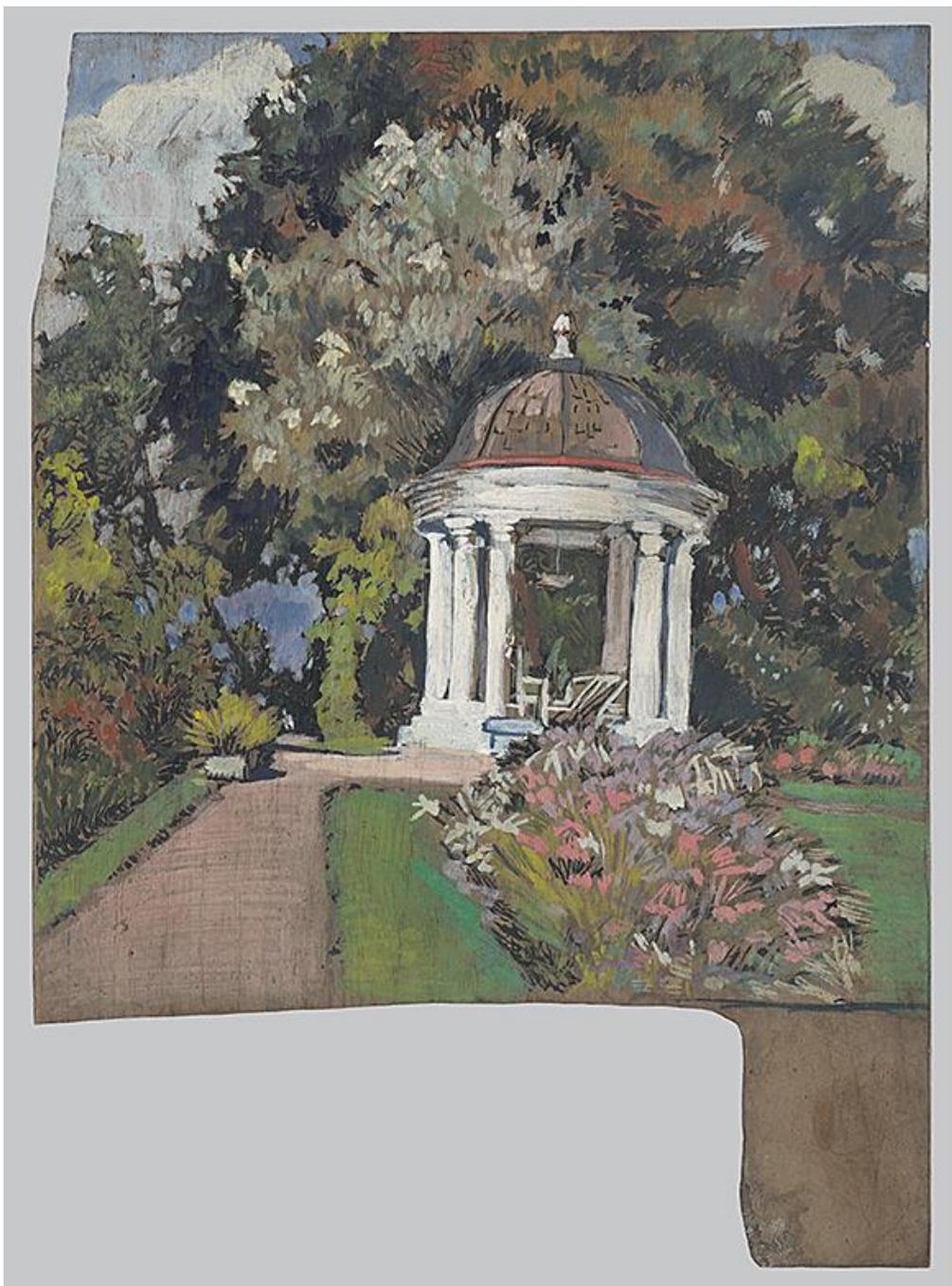
M. Czobelová: Stromy v strážskom parku na jeseň (pastel, 1930-1935)

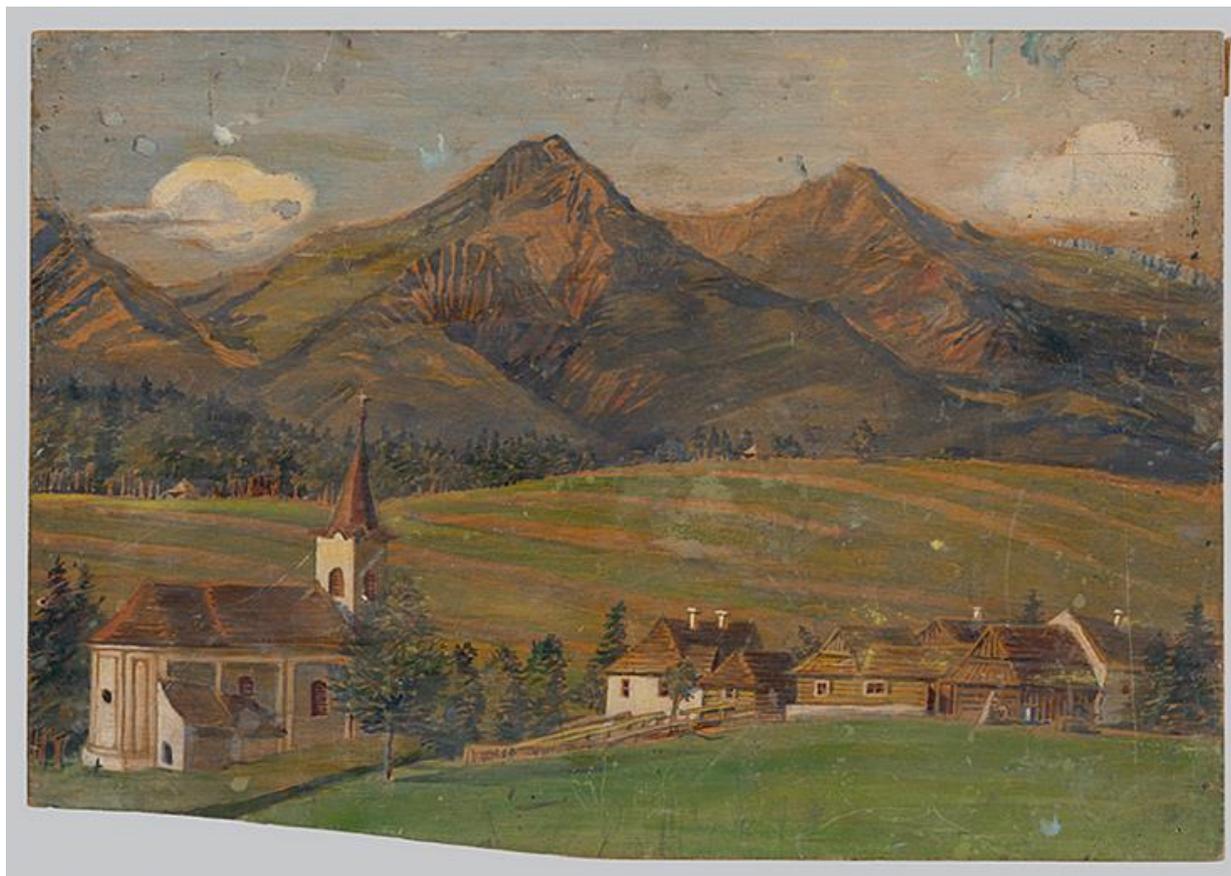
M. Czobelová: Kaplnka v parku (tempera, tuš, pero, 1925-1935)

M. Čzobelová: Pohľad na kostol a zvonicu Strážky (1930-1935)

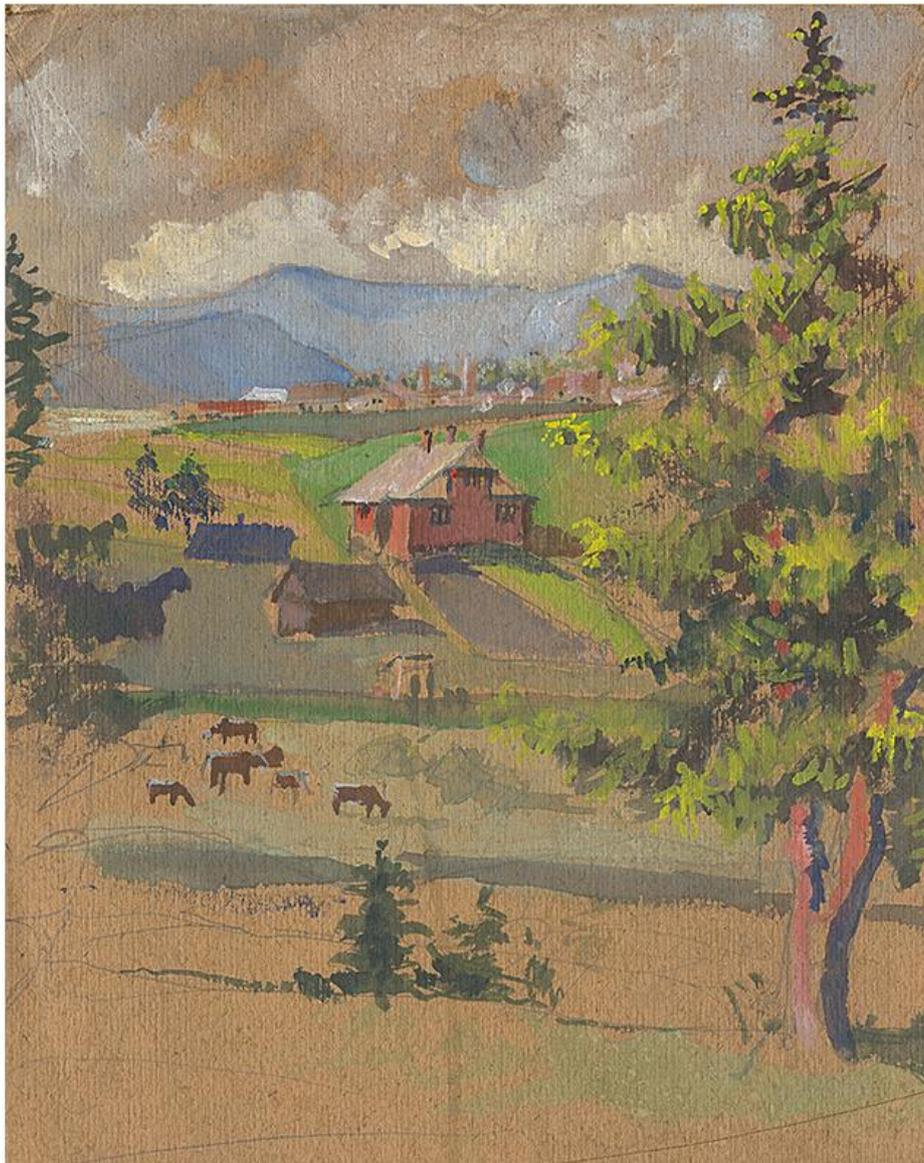
M. Czobelová: Stĺpový altán (tempera, 1930-1935)

M. Czobelová: Ždiar - Belánske Tatry (tempera, 1925-1935)

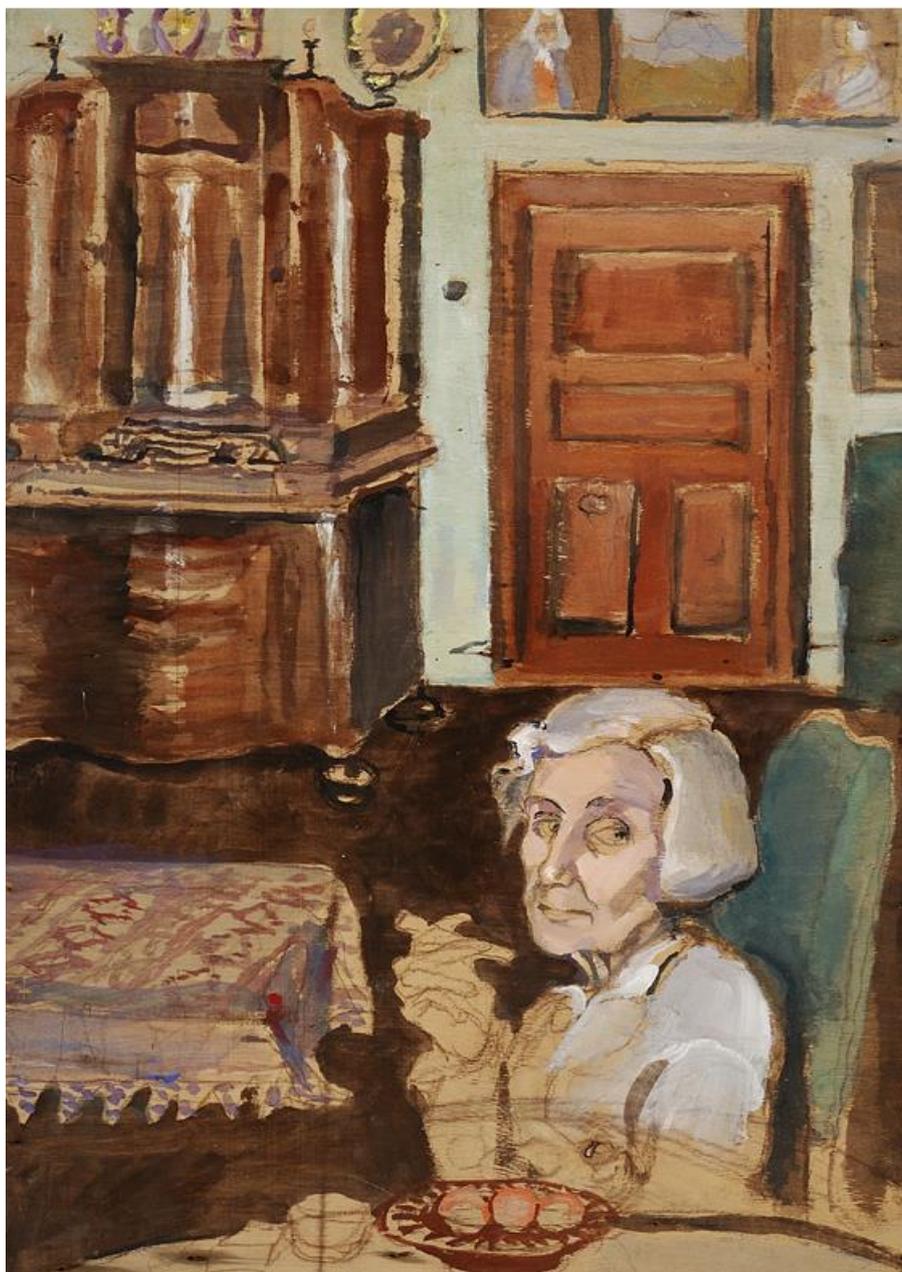
M. Czobelová: Krajina s riekou Poprad okolo Strážok (1930-1935)

M. Czobelová: Motív z okolia Strážok (tempera, gvaš, 1930-1935)

M. Czobelová: Štúdia interiéru strážskeho kaštieľa (tempera, 1920-1930)

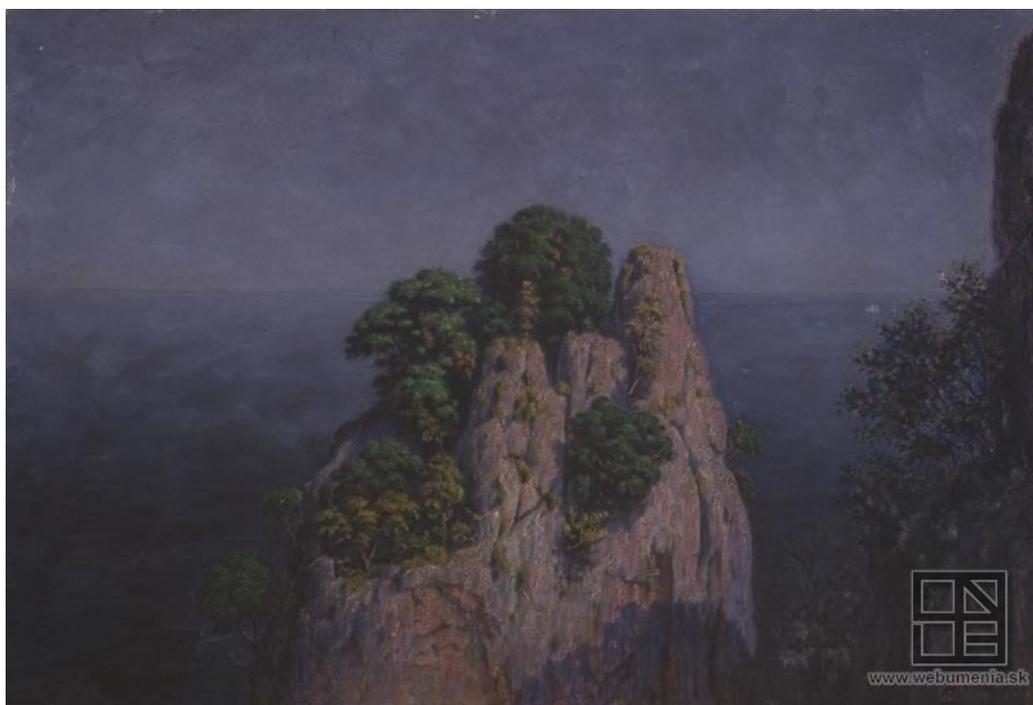

M. Czobelová: Vlastná podobizeň v domácom interiéri (tempera, 1930-1935)

Czölder Dezider –

D. Czölder: Krajina IV.

D. Czölder: Prímorská krajina so skalami

D. Czölder: Vojenský cintorín
D. Czölder: Krajina so stromami

D. Czölder: Vývrat
D. Czölder: Doberd - výjav z I.svetovej vojny

D. Czölder: Ruiny kostola